

Asia: VN/24173/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asevelvollisuuslain ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Seta kiittää puolustusministeriötä mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä koskien asevelvollisuuslain ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain muuttamisesta.

Esityksen tavoitteena on selkeyttää nykyistä oikeustilaa ja parantaa sukupuolten välistä tasa-arvoa mahdollistamalla reserviin kuulumisen niille reserviläisille, jotka ovat vahvistaneet sukupuolensa naiseksi, ja toiseksi mahdollistamalla naisten vapaaehtoisen asepalveluksen jatkaminen niille, jotka vahvistavat sukupuolensa naiseksi varusmiespalveluksen aikana. Ehdotuksen mukaan naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa säädettäisiin asevelvollisuuslain mukaisena varusmiespalveluna palvelemisen jatkamisesta niille, jotka ovat vahvistaneet sukupuolensa mieheksi sukupuolen vahvistamisesta annetun lain mukaisesti.

Seta pitää tarkoituksenmukaisena, että asevelvollisuuslakia ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksia muutetaan niin, että ne huomioivat sukupuolensa juridisesti vahvistaneiden tilanteet ja kannattaa lakien muuttamisesta tehtyä esitystä.

Sukupuolen vahvistamista koskevan lain periaate on, että henkilön sukupuolena on pidettävä juridisesti vahvistettua sukupuolta. Periaate on tärkeä, jotta sukupuolensa vahvistavat henkilöt tulevat kohdatuksi oikean sukupuolensa mukaisesti. Sukupuolen juridista vahvistamista ja sen oikeusvaikutuksia ei kuitenkaan ole huomioitu nykyisessä asevelvollisuuslaissa tai naisten vapaaehtoisesta asepalvelusta koskevassa laissa. Tästä on aiheutunut osittain epäselvyyttä niille ihmisille, jotka ovat vahvistaneet sukupuolensa. Epäselvyyttä on ollut muun muassa siitä, onko transnaisella, joka on suorittanut asevelvollisuuden, kun hänen sukupuolensa juridisesti on ollut mies, oikeus siirtyä pois reservistä, kun hän on vahvistanut sukupuolensa naiseksi. Kysymyksiä on myös ollut toisaalta siitä, saako transnainen, joka on suorittanut asepalveluksen pysyä reservissä.

Epäselvyyttä voi olla myös tilanteessa, jossa asevelvollisen sukupuoli vahvistetaan toiseksi ennen palveluun astumista tai asepalveluksen aikana. Ratkottavaksi tulee tällöin kysymys siitä, sovelletaanko henkilöön asevelvollisuuslakia tai naisten vapaaehtoisesta asepalvelusta annettua lakia.

Seta pitää myönteisenä sitä, että hallituksen esityksellä halutaan selventää asevelvollisuuslakia ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annettua lakia niin että ne huomioivat erityiset tilanteet, joita sukupuolen juridisesta vahvistamisesta voivat syntyä. Yksilöiden kannalta nyt kyseessä olevassa esityksessä tehdään välttämättömät tarkennukset nykyiseen lainsäädäntöön.

Seta huomauttaa, että esityksessä ratkottavat ongelmat johtuvat ensisijaisesti siitä, että eri sukupuolia kohdellaan asevelvollisuuden osalta eri tavalla. Binääriseen sukupuolijakoon perustuvat lait paitsi aiheuttavat lähtökohtaisesti ongelmia sukupuolensa toiseksi juridisesti vahvistaville transihmisille niin jättävät myös huomioimatta ihmiset, joiden sukupuoli on jotain muuta kuin binäärinen nainen tai mies. Vuonna 2023 tehdyn kouluterveyskyselyn mukaan yläkouluikäisistä n. 5 % kuuluu sukupuolivähemmistöihin ja osa näistä nuorista määrittelee sukupuolensa jotenkin muuten kuin mieheksi tai naiseksi. Seta katsoo, että olisi perusteltua, että asevelvollisuuslakia arvioitaisiin tulevaisuudessa myös siitä näkökulmasta, miten se paremmin huomioisi ihmisten sukupuolen moninaisuuden. Lisäksi Seta pitää tärkeänä, että puolustusvoimissa edistetään määrätietoisesti tasa-arvoa sukupuolen moninaisuus huomioiden, jotta maanpuolustukseen osallistuminen on mahdollista kaikille sukupuolesta riippumatta, ilman pelkoa syrjinnästä.

Tarjamo Kerttu
Seta ry